Kas jāzina par naudu un finanšu pakalpojumiem krīzes situācijā

Kas ir krīzes situācija?

Krīzes situācija ir stāvoklis, kad notikums, situācija vai problēma var radīt **vērā ņemamas sekas daudziem valsts iedzīvotājiem.**

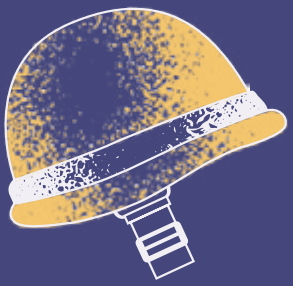
Informāciju, kā rīkoties krīzes situācijā, meklē Aizsardzības ministrijas vietnē **Sargs.lv**.

Savukārt par finanšu pakalpojumu pieejamību un rīcību krīzes situācijā uzzināsi šajā bukletā.

Ārkārtējā situācija

Ja valstī ir apdraudējuma apstākļi vai katastrofa, kas var radīt vērā ņemamas sekas cilvēkiem un sabiedrībai kopumā, Ministru kabinets izsludina **ārkārtējo situāciju.**

Izņēmuma stāvoklis

Ja valsti apdraud ārējais ienaidnieks, Ministru kabinets izsludina **izņēmuma stāvokli,** armija un atbildīgie dienesti **īsteno aizsardzības pasākumus.**

Jāņem vērā, ka valsts apdraudējums neaprobežojas tikai ar gadījumiem, kad izsludināta ārkārtējā situācija, izņēmuma stāvoklis vai iestājies kara laiks, var būt arī cita veida krīzes. **Par tām atbildīgās institūcijas iedzīvotājus informēs.**

Latvijas Banka un kredītiestādes ir gatavas dažādiem scenārijiem un nodrošinās klientu informācijas, līdzekļu un sniegto pakalpojumu drošību un pieejamību.

Kas ir kritiskie finanšu pakalpojumi?

Maksājumi internetbankā un mobilajā lietotnē

Krīzes situācijā maksājumu veikšanas atsevišķs pārtraukums nedrīkst pārsniegt **12 stundas diennaktī**.

Maksājumi ar maksājumu karti

- Pilnā apmērā, ja nav traucēta piekļuve starptautisko karšu infrastruktūrai.
- Preču iegādei bezsaistē par kopējo summu līdz 200 eiro.
- Risinājums tiek nodrošināts ar fiziskajām personām izsniegtajām maksājumu kartēm un klientam jābūt fiziskai maksājuma kartei, kura jāievieto terminālī, kurai jāzina PIN kods un kuru izdevusi viena no 4 bankām, kas sniedz kritiskos finanšu pakalpojumus.
- Preču iegādi bezsaistē nodrošina noteikti tirgotāji:

LIDL · MAXIMA · Rimi · MĒNESS APTIEKA · EURO APTIEKA

BENU · ASTARTE · VIRŠI · VIADA · NESTE

Neste bezsaistes norēķinus nodrošina ar Neste klientu maksājumu kartēm.

Skaidrās naudas izņemšana no bankomāta

Kritiskie bankomāti krīzes situācijā ar skaidro naudu tiks nodrošināti prioritāri.

Finanšu pakalpojumus krīzes situācijā iespēju robežās nodrošinās visas Latvijas komercbankas.

Kritiskie finanšu pakalpojumi **obligāti jānodrošina** Latvijas komercbankām, kurās noguldījumu apmērs ir **5 % no visiem Latvijas noguldījumiem vai lielāks.**

Latvijā tādas ir **četras** komercbankas:

Swedbank SEB Citadele Luminor

Skaidrās naudas pieejamība

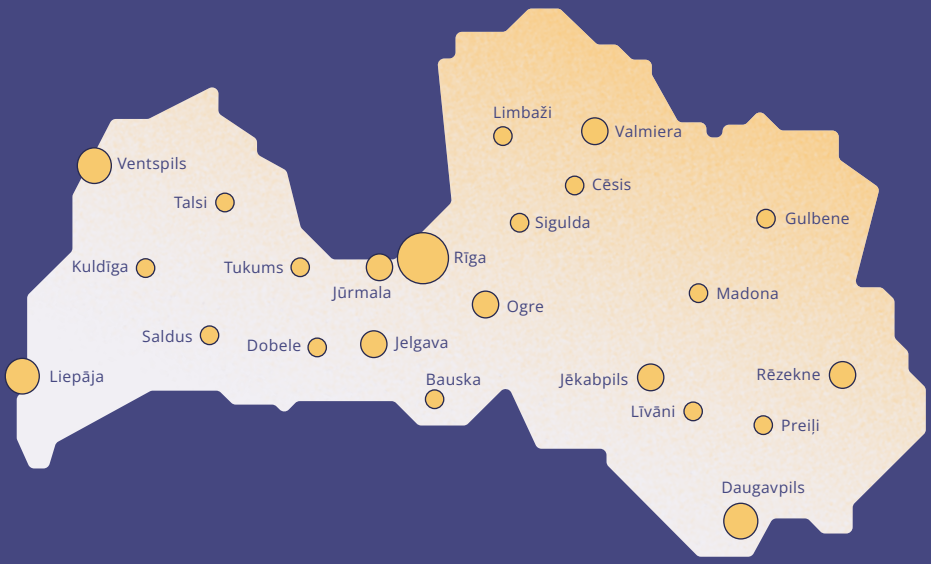
Pat tad, ja tā konkrētajā brīdī nav pieejama kādā no bankomātiem.

Skaidrās naudas pietiks visiem

Krīzes situācijā jārēķinās, ka var tikt ietekmēts ierastais naudas piegādes process. **Latvijā ir noteikti kritiskie bankomāti, kuri krīzes situācijā ar naudas apgādi tiks nodrošināti pastiprināti.**

Kā sagatavoties ārkārtējai situācijai?

- Vienmēr **mājās glabā noteiktu skaidrās naudas daudzumu.**
- Ieteicamais skaidrās naudas apmērs ir summa, kas nepieciešama vienas mājsaimniecības **pamatvajadzību segšanai vienai nedēļai.**
- Vēlams, lai šī summa būtu **maza nominmāla** eiro banknotēs.

Atrodi savai apkaimei tuvākos bankomātus un iepazīsties ar kritisko bankomātu tīklu.

Skenē QR kodu vai ***spied šeit***

Tava nauda ir drošībā!

Latvijas dalība eiro zonā nodrošina, ka dažādu ārkārtēju situāciju laikā cilvēkiem nav jābažījas par naudas stabilitāti un drošību.

Uzmanies no krāpniekiem, rīkojies apdomīgi!

Izglītojies,
lai neiekristu
finanšu krāpnieku
slazdos.

Izņem naudu atbildīgi

Stresa situācijā nav ieteicams nekavējoties izņemt lielu skaidrās naudas summu no tavā kontā pieejamajiem līdzekļiem. Komercbankā tā ir drošībā, taču ārpus tās ir papildus jārūpējas par skaidrās naudas drošību, kas ārkārtējā situācijā var būt grūti vai pat neiespējami.

Izvērtē informāciju

Atbildīgi vērtē informāciju, kas saistīta ar finanšu pakalpojumiem. Lieto tikai drošus saziņas un maksājumu veidus. **Pirms veic darbības ar naudu, vairākkārt pārliecinies, ka sazinies ar uzticamiem pakalpojumu sniedzējiem.**

Neiesaisties aizdomīgos darījumos

Nenoteiktības un stresa situācijas izmanto krāpnieki. **Esi īpaši piesardzīgs attiecībā uz solījumiem aizsargāt tavu naudu, droši glabāt to ārzemēs vai izdevīgi ieguldīt.**

Rūpīgi izturies pret internetbankas un maksājumu karšu datu aizsardzību. **Nepieļauj situācijas, kurās kādam citam ir piekļuve taviem datiem.**

Kas notiks, ja tavas komercbankas darbība tiks nopietni apdraudēta?

Latvijas Banka un komercbankas ir gatavas krīzes situācijām.

Skaidrs darbības plāns

Komercbankās ir **izstrādāti darbības nepārtrauktības plāni**, kas nosaka skaidru rīcību ārkārtējās situācijās.

Apmācīti darbinieki

Komercbanku darbinieki ir sagatavoti un veikuši testus par dažādiem ārkārtējiem scenārijiem, **lai spētu nodrošināt klientu informācijas, līdzekļu un sniegto pakalpojumu aizsardzību dažādos apstākļos.**

Nepārtraukta darbība

Komercbanku pakalpojumu darbības nepārtrauktībai tiek pievērsta pastiprināta uzmanība, jo **tavas naudas drošība un pieejamība ir komercbanku un Latvijas Bankas prioritāte.**

Latvijā darbojas droša un stabila noguldījumu garantiju sistēma

Ja kāda no komercbankām nevarēs izmaksāt noguldījumus, to veiks Latvijas Noguldījumu garantiju fonds – līdz 100 000 eiro katram noguldītājam.

Vai krīzes situācijā tev jāturpina pildīt kredītsaistības?

Arī krīzes situācijā, ja tev ir pieejami finanšu pakalpojumi un nav finansiālu grūtību, tev ir jāturpina pildīt savas finanšu saistības. **Krīzes situācijā ir svarīgi, ka tā netiek izmantota likumu un saistību ignorēšanai.**

Neskaidrību gadījumā sazinies ar savu komercbanku.

Kā rīkoties tehnisku problēmu gadījumā?

Ja krīzes situācijā ir traucēta elektrības vai interneta darbība un nedarbojas komercbankas sistēmas, **seko līdzi aktuālajai informācijai Latvijas Radio.**

Tiklīdz tehniskās problēmas ir novērstas un ir kārtējā maksājuma termiņš, veic norēķinu ar komercbanku.

Ko darīt, ja esi nonācis finansiālās grūtībās?

Kredīta brīvdienas

- Ja esi zaudējis ienākumu avotu, noteikti sazinies ar komercbanku un vienojies par kredīta brīvdienām. **Kredīta brīvdienas ir saistību samaksas atlikšana, nevis kredīta dzēšana, un tās nesamazina saistību summu.**
- **Krīzes situācijā prioritāte ir tava un tavu tuvinieku drošība, taču brīdī, kad situācija normalizējas, atceries par nepieciešamo jautājumu risināšanu un neignorē tos.**
- Ņem vērā, ka, izvairoties no komunikācijas ar savu komercbanku, tu vari radīt sev nepatīkamas finansiālas sekas nākotnē.

Uzticami informācijas avoti

Uzticamu informāciju par situāciju finanšu sektorā un pakalpojumu pieejamību sniedz Latvijas Banka un Finanšu ministrija.

LATVIJAS BANKA
EIROSISTĒMA

bank.lv 67 02 2300

Finanšu ministrija

fm.gov.lv 67 09 5405

Precīzu informāciju par sniegtajiem pakalpojumiem vari uzzināt savas komercbankas interneta vietnē vai zvanot uz klientu apkalpošanas centru.

Kritisko finanšu pakalpojumu sniedzēju kontaktinformācija:

Swedbank	swedbank.lv	67 44 4444	
SEB	seb.lv	67 77 9988	
Citadele	citadele.lv	67 01 0000	
Luminor	luminor.lv	67 17 1880	

Krīzes situacijā komercbankas sazvanīšanai var būt nepieciešams ilgāks laiks. **Pirms zvani, iepazīsties, vai Tev nepieciešamā informācija nav publicēta komercbanku interneta vietnēs vai sociālo mediju kontos.**

Noderīgi!

- Seko savas komercbankas sociālo mediju kontiem.
- Saglabā savas komercbankas klientu apkalpošanas kontakttālruņa numuru.
- Iespēja lietot drošu e-parakstu krīzes situācijā var noderēt finanšu pakalpojumu saņemšanā, tādēļ laikus parūpējies par to.

Sagatavojies krīzes situācijai:

- [ ] Ikdienā glabā **skaidru naudu mazos nominālos.**
- [ ] **Iepazīsties ar kritisko bankomātu karti** un tavai dzīvesvietai tuvāko bankomātu.
- [ ] Saglabā savas komercbankas klientu **apkalpošanas centra tālruņa numuru.**
- [ ] Seko Latvijas Bankas un savas komercbankas **sociālo mediju kontiem.**
- [ ] **Izglītojies par finanšu krāpnieku rīcības paņēmieniem,** lai neiekristu krāpnieku slazdos.
- [ ] **Izturies atbildīgi pret savām kredītsaistībām,** finansiālo grūtību gadījumā sazinies ar savu komercbanku.
- [ ] **Nodrošinies ar otru autentifikācijas rīku,** kas krīzes situācijā var noderēt (piemēram, eParaksts mobile).
- [ ] **Savlaicīgi noskaidro, ko pats vari izdarīt internetbankā** un kurām darbībām nav nepieciešama komercbankas personāla iesaiste (piemēram, maksājumu un maksājumu karšu un limitu maiņa, karšu bloķēšana vai aktivizēšana).

Materiālu sagatavoja:

LATVIJAS BANKA
EIROSISTĒMA

Aizsardzības ministrija